

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Elementa Doctrinae De Circvlis Coelestibvs, Et Primo
Motv**

Peucer, Kaspar

Vitebergae, 1576

VD16 P 1990

Illvstrissimo Principi Ac Domino, D. Avgusto, Duci Saxoniae, Landgrauio
Turingiae, & Marchioni Mysiae &c. Domino suo clementissimo.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56559)

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI AC DOMINO, D. AV-
gusto, Duci Saxoniae, Landgrauio Turin-
giae, & Marchioni Mysiae &c. Domi-
no suo clementissimo.

VLCISSIMA
narratio est in Ar-
gonautico carmine,
vbi heroum exerci-
tus fugiens Col-
chicam classem, de-
liberat, quò dirigat

cursum, vt sequuturos hostes fallat.
Ibi narrat quispiam velut eruditior,
non recta via ad Hellespontum acce-
dendum esse, qua antea venerant, sed
longe supra ostium esse Istri, ad quod
navigare tutum sit & alibi ex Istro
viam esse ad mare Adriaticum. Ait
serotius terrae situm & metas, Ocea-
ni ambitum, spacia maris infusi in
terram, fluminum fontes & cursus,
) (2 Regio-

Regionum interualla, & urbium insi-
gnium loca, Præterea cœli & stella-
rum figuras vidisse pictas in tabulis,
quas veteres Aegyptij circumuecti ve-
tinas terræ metas artificiose pingi, & in
templis & firmissimis arcibus collocari
curauerint.

Etsi autem, vt in poëmate, narratio
fabulosa est: tamen hæc verissima
sunt, Antiquitatem studiose hanc
doctrinam de terræ magnitudine &
metis, de regionum interuallis, de
motibus cœlestibus inquisiuisse, illus-
trasse & propagasse, & quidem fru-
dia præcipua huius sapientiæ fuisse
non solum in Aegypto, sed etiam in
Chaldæa & Phœnicum urbibus, vbi
semina sparserant & ante diluuium
sapientissimi viri, & postea filij No-
hæ.

Nec vero dubium est, illos sum-
mos viros, cum docerent suam poste-
ritatem de Deo, de discrimine gene-
ris

in
tella
ulis,
ti vl
& in
ocari
ratio
sima
hanc
e &
, de
illu
stus
uiffe
m in
vbi
ium
No
um
ste
ene
ris

is humani & pecudum, de causis hu
mana mortis, de reconciliatione cum
Deo, de collectione Ecclesie, monstrans
vestigia diuinitatis impressa mentibus
hominum, noticias numerorum & le
gem, & ostendisse alia multa testimo
nia de Deo in ordine motuum coelestis
um & positi & figura corporum mun
di monuisse, in quo terrae vestigio, quibus
testimonijs edita sit vox diuina,
qua promissiones de Mediatore traditae
sunt, & quid inter legem & hanc pro
missionem intersit, commemorasse eti
am in qua regione collocata sit Eccles
ia, qua serie propagata, & in quibus
locis quomodo restituta sit, quae Imp
peria in genere humano constituta fue
runt.

Cum igitur fuerit haec illius aureae
sententiae sapientia, quam iudicabant illi
summi viri maxime dignam esse cog
nitione, rectissimum est ad haec stu
dia

dia omni contentione bona ingenia in-
uitare.

Scio esse alias artes multas vitæ ne-
cessarias, vt agriculturam, Archite-
ctonicam, Metallorum coctionem &
Fabricationem, Scientiam politicam,
Scientiam militarem, alias etiam ad aus-
gendam rem familiarem magis accom-
modatas, vt mercaturam: nec impe-
dio, quo minus alij alias artes sequan-
tur, siue propter communem generis
humani societatem, siue propter pri-
uatam vtilitatem. Sed nunc Scholae-
sticos alloquor, quibus Respub: cur-
ram conseruandi hanc doctrinam, quæ
literis continetur & quæ lumen est vis-
tæ de summis rebus, commendauit.
Hos adhortor vt sapientissimæ anti-
quitatis iudicium & vestigia intuean-
tur & imitentur, quæ haud dubie gra-
uissimo consilio teneras mentes ad na-
turæ & coelestium motuum adspe-
ctionem considerationemq; flectebat.
Sciebat

ciebat homines non casu ex Democria
atomis oriri, sed ab æterna mente Ars
chitectatrice miranda sapientia & bonis
re conditos esse, & voluisse Deum
ut æterna copulatio esset hominum cum
ipso. Ideo & noticiam Dei & virtutis
nobis iasitam esse, vt vita nostra
cum diuina voluntate congrueret.
Sunt autem testimonia de Deo maxime
illustria sparsa in totam rerum naturam,
& in has ipsas artes Numerorum, Pro-
portionum, Motuum, vt Plato dixit,
*GRATAM DE DEO FAMAM
IN ARTIBVS SPARSAM
ESSE.* Excitari igitur hoc studio
mentes ad agnitionem Dei, confirmari
adensionem de prouidentia, accendi in-
uocationem, conspici causas virtutum
iudicabant.

Propter has summas utilitates illa
sapiens antiquitas harum artium ses-
mina posteritati tradebat. Deinde
agnoscebant, maxime secundum na-

turam hominum esse hanc considerationem, eoq; dulcissimam esse, & dulcedine inuitari animos sentiebant. Postea in gubernanda & tuenda hac vita, & quærendis vitæ præsijs utilitates inde infinitas sumendas esse cernebant. Longæ computationes in Oeconomia, in multis contractibus, & in multis negocijs requirunt artem. Metiendi scientia in vasis & spacijs iudicandis, & in ædificatione quantum vsum habet? Hæc beneficia nota sunt etiam indoctis, quæ tamen amitteret vita communis, nisi conseruaretur doctrina.

Anni vero & mensium rationem & temporum seriem, ex doctrina & consideratione motuum coelestium petendam esse manifestum est. Quæ in re non solum utilitas, quæ nota est omnibus, hæc studia commendet, sed potius voluntas Dei. Singulari consilio Deus ita circuitus Solis condidit,
vt

metas anni ostenderet, & temporum
lo cerni, & numerari interualla poss
Hos circuitus docuit annum nos
ari, & obseruari voluit. Et quidem
gentissime in sua historia, quam scri
voluit per summos viros, qui lumina
meris humani fuerunt, annorum seris
recensuit.

Quales essent in vita tenebrae, si
temporum interualla non possent dis
cerni.

Moueamur autem vt has artes cons
uemus, non solum utilitatum ma
titudine, quas recitare nimis longum
est, sed ipso Dei testimonio. Vult
Deus aspici circuitus Solis & anno
rum obseruari metas & seriem. Si qui
aliter sentiunt, bellum & caelo & Deo
referunt, vt in fabulis, de Gigantibus
dicitur. Nequaquam enim recipit Ec
clesia Democriti furores, qui fingit in
omni aeternitate retro innumerabiles
mundos ex Atomis ortos, & rursus
dissipa

dissipatos esse. Sed ostendit Deus certum exordium mundi, & deinde annos numerat, vt quo tempore, quibus interuallis sese patefecerit, quam doctrinam tradiderit, quando Filium conspici in genere humano voluerit, vbi, quibus temporibus Ecclesiam instaurarit, tota posteritas sciret.

Fateamur ergo & necessariam esse doctrinam de Anni metis, & Deo gratum esse hunc discendi laborem Ecclesie necessarium. Eamque ob causam & Scholasticis discendi labor iucundior sit, quia Deo gratum esse intelligunt, & Principes libentius hæc studia iuuant, quia vident se ornamentum Ecclesie necessarium tueri.

Deinde & in omnibus historijs, & Imperiorum descriptionibus quantum lumen est Annorum series? quæ quod in Ecclesia conseruata, agnoscamus id singulari consilio Dei factum esse, & pro hoc beneficio Deo gratias agamus,

... & non extingui hanc doctrinam
... mus.

Tantum iam de motuum consi-
deratione loquor, non de effectio-
nis siderum, & de ea parte, quæ *μαντι-*
nominatur, quæ tempestates aëris,
humanorum corporum temperas-
sentia & inclinationes ostendit, quæ es-
sentiam vitæ utilitates non contemnen-
ter adfert, cum iudicia non euagantur
extra physicas metas. Est omnino ne-
cessaria sapientia diligenter & recte
considerare, quæ causæ regant homi-
num mores, quomodo naturæ impe-
rentur consilio aut diuinitus frenentur,
in quibus reuera adsit Deus custos &
arbitrator, qui deserti à Deo furis agi-
sunt, vt Caligula, Nero, & similes.
Harum causarum varietatem qui con-
siderant, non solum regunt ipsi ma-
iore cura suos mores, sed etiam agni-
tione præsentia & bonitatis Dei, &
periculis nostrorum
intel

intellectu, accenduntur ad inuocatio-
nem Dei, & ad petendam gubernatio-
nem à Filio Dei, qui mirando consilio
diuinitatis & immensa bonitate con-
stitutus est Adsertor Ecclesiæ suæ, vt
destruat opera Diaboli. Multumq; &
ad harum causarum cognitionem, &
ad confirmandam adfensionem de pro-
uidentiã, & ad morum moderaionem,
& ad inuocationem Dei tota hæc do-
ctrinarum collatio profutura est, de qua
in alijs scriptis sæpe dictum est.

Etsi autem multi indocti, quia hæc
rum artium veritatem, dignitatem,
suauitatem & utilitates non vident, si-
ne discrimine omnes partes huius philo-
sophiæ barbarica quadam confusio-
ne contemnunt, necesse est certe for-
mare iudicia iuniorum, vt doctrinam
de Numeris, de Mensuris, de Anni
ratione, de Mensium & Anni con-
gruentia maxime necessariam esse ho-
minum

num vitæ sciant, vt sapientissimi
Principes semper in Imperijs Anni spacia
& metas proponi aut emendari curauerunt.
Huius doctrinæ exordia in hoc libello tradantur, cumq; &
iuuare discipulorum studia, & inuitare vices
& iniquitates dulcedine rerum conatus sim,
propterea has pagellas iunioribus profuturas
esse.

Maxime autem decet in doctrina
de celo, laudatorum Principum mentionem
fieri, vt multis stellis vetustas
Principum nomina tribuit, qui hanc
doctrinam coluerunt & propagauerunt,
vt Orionis, Chironis, Herculis
& aliorum. Nam hæc studia boni &
sapientis Principes præcipue iuuare
debent. Addidi igitur tuum nomen
Mucie Dux Auguste, teq; harum artium
patronum & esse & perhiberi tibi
gloriosum, & vtile studijs fore iurisco.
Cumq; doctrinam Ecclesiæ in-
corruptam & studiose legas, & pie
ample

amplectaris, & omnia Ecclesie tempora sapienter conferas, saepe in hac ipsa collatione doctrinam de Annis Ecclesie necessariam esse cogitabis. Quare te etiam propter communem Ecclesie utilitatem oro, ut inter ceteras partes iustae & salutaris gubernationis hanc curam quoque tuendi & propagandi artes has ad posteritatem complectaris. Bene vale. Cal: Iunij. Anno 1551.